

प्रेम बहुउद्देशीय संस्था, नाशिक

❖ ग्रामीण महिला उपजिविका सक्षमीकरण कार्यक्रम - उपक्रम अहवाल

महाराष्ट्रातील पुणे, नाशिक, ठाणे व अहमदनगर या चार जिल्ह्यात इंडिगो एअरलाईन्स सी.एस.आर निधीच्या मदतीने, अफार्म पुणे या संस्थेच्या तांत्रिक मार्गदर्शनाने व प्रेम बहु उद्देशीय संस्था, नाशिक संस्थे मार्फत" ग्रामीण महिला उपजिविका सक्षमीकरण कार्यक्रम " राबविला जात आहे. त्यात नाशिक जिल्ह्यातील इगतपुरी तालुक्यातील आंबेवाडी, खड्केद, इंदोरे, वासाळी व बारशिंगवे ह्या पाच आदिवासी गावांचा समावेश आहे. हि गावे अति दुर्गम भागात सह्याद्री पर्वत रांगेत वसलेली असून आर्थिक, सामाजिक व विकासाच्या दृष्टीकोनातून अतिशय मागासलेली आहेत. ह्या गावात ९८.७२ टक्के आदिवासी सामुदयाची लोक वस्ती आहे पर्वतीय भाग असल्यामुळे शेती पारंपारीक पद्धतीने केली जाते त्यामुळे शेतीतून मिळणारे उत्पन्न अतिशय नगण्य आहे. सिंचनासाठी पाण्याची सोय उपलब्ध नसल्यामुळे शेती पुर्णतः पावसाच्या पाण्यावर अवलंबून आहे. डोंगराळ भूभाग असल्यामुळे जमिनीची पोत व्यवस्थित नाही. मातीची उत्पादकता खूप कमी आहे. त्यामुळे एकरी उत्पन्न खूप कमी येते. अशा प्रत्येक गावातून गरीब, गरजू, विधवा, परितक्त्या अशा २२० महिलांची पाच गावे मिळून ११०० महिलांची निवड केलेली आहे. या महिलांच्या आर्थिक सक्षमीकरणासाठीचे काम प्रेम बहु उद्देशीय संस्था करित आहे, यात या महिलांसाठी विविध प्रशिक्षणे.मार्गदर्शन शिबिर व अर्थ पुरवठा करून त्या सर्व महिलांसाठी विविध व्यवसाय उभे करणे व त्या व्यवसायातून रोजगार उपलब्ध करून त्यांचे जिवनमानात सुधारणा करण्यासाठी त्यांनी निवडलेल्या उद्योग - व्यवसाय निहाय उत्पादक गटांची उभारणी केलेली आहे . यात किमान ७ तर कमाल २० महिला सदस्य आहेत अशा पाच गाव मिळून ७० उत्पादक गटांची उभारणी करण्यात आली आहे.या उत्पादक गटांना व्यक्तीगत पातळीवर व गट पातळीवर फिरत्या निधीच्या माध्यमातून निधी पुरवला जावून त्यातून उद्योग / व्यवसाय उभारणी करणे व त्या माध्यमातून महिलांचे आर्थिक सक्षमीकरण करण्याचे काम चालू आहे.

तसेच या गाव पातळीवर उभारण्यात आलेल्या उत्पादक गटांचे सनियंत्रण, मुल्यांकन, निधीपुरवठा, तंत्रपुरवठा, बाजारपेठ व गरज आणि मागणीनुसार मदत आणि मार्गदर्शन होण्याच्या दृष्टीने या उत्पादक गटातील महिलांच्या पदाधिका-यां मधून सक्रीय व होतकरू अशा अकरा सदस्यांचा मिळून "ग्रामसंघ " तयार करण्यात आला आहे .उत्पादक गट व ग्रामसंघ यांचे मार्फत महिलांच्या आर्थिक सक्षमीकरणाचे काम पुढे सुरु आहे. त्या संदर्भात "फिरता निधी" चा विनियोग हा देखील याच उत्पादक गट व ग्रामसंघाच्या मार्फत केला जात आहे. या करिता ग्रामसंघ व उत्पादक गटाचे स्वतंत्र बँक खाते उघडण्यात आले आहेत. ग्रामसंघ व उत्पादक गट यांना मदत व मार्गदर्शनासाठी संस्थेचे प्रकल्प संचालक, प्रभाग व्यवस्थापक, प्रत्येक गावात एक पुर्ण वेळ प्रेरणा सखी असा प्रशिक्षित व अनुभवी कर्मचारी वर्ग आहे.

• ग्रामसंघ

गावात निवड केलेल्या २२० महिलांचे व्यवसायानुसार उत्पादक गट स्थापन केलेले आहेत. त्या गटातील सदस्यापैकी एक अध्यक्ष व सचिव असे दोन पदाधिकारी निवड करून त्याचे मदतीने आर्थिक व प्रशासकिय कामकाज केले जाते. अशा प्रत्येक गटातून एक पदाधिका-याची ग्रामसंघात सदस्य म्हणून निवड केली जाते. अशा ११ सदस्यांचा ग्रामसंघ तयार केला जातो. या ग्रामसंघातील सदस्यापैकी अध्यक्ष, उपाध्यक्ष व सचिव म्हणून नियुक्ती केली जाते. ह्या ग्रामसंघाची वर्षातून दोन वेळा सर्वसाधारण सभा आयोजित केली जाते या सभेत झालेल्या कामकाजाचा आढावा व पुढील कामांचे नियोजन व मंजूरी या सभेतून घेतली जाते. प्रत्येक गावात पुढील प्रमाणे स्वतंत्र ग्रामसंघ आहेत.

अ. क्र.	ग्रामसंघाचे नाव	गाव	स्थापना दिनांक	सदस्य संख्या	उत्पादक गट संख्या	सदस्य संख्या
१	ग्रामोन्नती महिला ग्रामसंघ	आंबेवाडी	२ ऑगस्ट २०१८	११	१५	२२०
२	प्रगती महिला ग्रामसंघ	खड्केद	४ नोव्हेंबर २०१८	११	१४	२२०
३	कळसुबाई महिला ग्रामसंघ	इंदोरे	३ नोव्हेंबर २०१८	११	१३	२२०
४	राणी तारामती महिला ग्रामसंघ	वासाळी	५ नोव्हेंबर २०१८	११	१३	२२०
५	सह्याद्री महिला ग्रामसंघ	बारशिगवे	१ नोव्हेंबर २०१८	११	१५	२२०
	एकुण			५५	७०	११००

❖ प्रशिक्षणे :-

उत्पादक गट व ग्रामसंघातील सदस्यांसाठी व्यवसायानुसार विविध प्रशिक्षणे घेवून त्यांच्या कौशल्यात आधुनिकता व व्यवहारिक दृष्टीकोन जागरूक करण्यासाठी संस्थेमार्फत तज्ञ मार्गदर्शक व्यक्तींच्या सहाय्याने खालील प्रशिक्षणे घेतली.

अनु.क्र.	प्रशिक्षणाचे नाव	प्रशिक्षणाची संख्या	प्रशिक्षण घेतलेले सदस्य
१	जाणीव जागृती कार्यक्रम	१०	९२७
२	परसबाग लागवड प्रशिक्षण	१०	७०
३	शासकिय योजनाचे प्रशिक्षण	२०	६००
४	गट बांधणी प्रशिक्षण	१०	५०४
५	ग्रामसंघ व्यवस्थापन प्रशिक्षण	१०	२१७
६	डिजिटल साक्षरता प्रशिक्षण	१०	१८
७	वित्तीय साक्षरता प्रशिक्षण	५	२०९

८	कौशल्यवृद्धी प्रशिक्षण	४५	१७२०
९	उद्योजकता विकास प्रशिक्षण	४५	१८२६
१०	शेती शाळा प्रशिक्षण	८०	१३१८
११	कृषी दिन प्रशिक्षण	१०	४३९
१२	स्क्रीन पेंटिंग प्रशिक्षण	१	३०
१३	मुरमुरा प्रशिक्षण	१	३०
	एकुण	२३७	७९०८

फिरत्या निधीतुन प्रकल्पात सुरु केले व्यवसाय :- प्रकल्पातील काही होतकरु माहिता ज्या काही व्यावसाय करु इच्छीत होत्या त्यांना संस्थेमार्फत प्रकल्पातुन सुक्ष्म अर्थसहाय्य करुन खालील व्यवसाय संस्थेच्या मार्गदर्शनाने सुरु आहेत.

अनु.क्र.	व्यवसायाचे नाव	सन २०१८-१९	सन २०१९-२०	एकुण व्यवसायाची संख्या
१	कुकुटपालन व्यवसाय	५०	६	५९
२	शेळीपालन	२५	५२	८८
३	शिवणकाम	१०	१६	२६
४	किराणा दुकान	२	६	१०
५	मंडप व्यवसाय	०	६	६
६	दुग्ध व्यवसाय	०	१६	१९
७	भाजीपाला	०	३	३
८	हॉटेल व्यवसाय	०	६	८
९	झेरोक्स	०	२	२
१०	पाईप लाईन	०	८	८
११	कुरडई मशिन	०	१	१
१२	साडी दुकान	०	१	१
१३	गिरणी व्यवसाय	०	२	२
१४	बॉबिल व्यवसाय	०	१	१
१५	शेवई मशिन	०	१	१
१६	ब्युटी पार्लर	०	१	१
	एकुण	८७	१२८	२४२

❖ प्रकल्पातुन वाटप केलेला फिरता निधी.

प्रत्येक ग्रामसंघातुन आज पर्यंत सदस्या पर्यंत खालील प्रमाणात फिरता निधी वाटप केला आहे.

अ.नं.	वैयक्तिक व्यवसायासाठी फिरता निधी वाटप.	रक्कम	सामुहिक व्यवसायासाठी ग्रामसंघाला निधी वाटप	रक्कम
१	फिरता निधी आंबेवाडी (४५ लाभार्थी)	३३७५००	ग्रामसंघाला निधी आंबेवाडी	१०००००
२	फिरता निधी खड्केद (४५ लाभार्थी)	३३७५००	ग्रामसंघाला निधी खड्केद	१०००००
३	फिरता निधी इंदोरे (४५ लाभार्थी)	३३७५००	ग्रामसंघाला निधी इंदोरे	१०००००
४	फिरता निधी वासाळी (४५ लाभार्थी)	३३७५००	ग्रामसंघाला निधी वासाळी	१०००००
५	फिरता निधी बारशिंगवे (४५ लाभार्थी)	३३७५००	ग्रामसंघाला निधी बारशिंगवे	१०००००
	एकुण	१६८७५००		५०००००
एकुण निधी वाटप २१,८७,५००/- रुपये				

या सोबतच कृषी दिन,परसबाग लागवड, अल्पखर्ची तंत्रज्ञानाचा वापर, कोविड-१९ च्या कालावधीतील कौटुंबिक सर्वेक्षण, लसीकरण जनजागृती, मास्क, स्यानीटायझरचा वापर, सुरक्षित अंतर इ.चा संदेश ,मोफत रेशन वाटप,मास्क वाटप,तसेच ग्रामस्थांचे जीवनमान उंचावण्यासाठी शासकीय योजनांचा प्रचार व लाभ,गृहभेटी तुन कौटुंबिक संवाद असे अनेकविध उपक्रम राबविण्यात आलेले आहेत.त्याची काही एकत्रित छायाचित्र पुढीलप्रमाणे :-

आपला
राजू शिरसाठ
प्रकल्प संचालक
ग्रामीण महिला उपजिविका सक्षमीकरण कार्यक्रम
इगतपुरी जि.नाशिक

